

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om Sandhed, Storhed og Skiønhed

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om Sandhed, Storhed og Skiønhed", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_312_2-com-root.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

sind, hensigt.

her på jorden; i det jordiske liv.

var (præteritum pluralis af være).

dvs. udtrykte.

dvs. følte.

anså.

lyder gennem; træder frem i.

dvs. stræbte.

unyttige, værdiløse; tomme.

alt sammen.

unyttigt, værdiløst; tomt.

således.

lægge mærke til, bemærke.

dvs. galskab.

karakteristika.

brystet.

dvs. rørtes.

dvs. kigger.

kundskab; videnskab.

dvs. vildrede; kaos, uorden.

forvandles, forandres.

illusion, blændværk.

forfædres.

Modsigelsens grundsætning kaldes også kontradiktionsprincippet og er en logisk regel, der siger, at man ikke på samme tid kan bekræfte og benægte det samme.

virksomhed, handling.

fælde.

skiftende, forskellige.

tilegnet sig, gjort krav på.

kraftfulde; virksomme.

blæse væk.

dysse.

hypnose.

fuldstændigt mørke.

omslutter.

indse.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

således.

kundskab; videnskab.

indse.

lade sig overbevise.

begynder at brænde; begejstres, opildnes.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.590, og Grundtvig 1845, nr. 439.

usandsynlige.

vanskeliggøres, kompliceres.

kundskab; videnskab.

sigter også til Immanuel Kants *Critik der reinen Vernunft* (1781).

forsøge.

skal man prøve (optativ).

modbevise.

mere klart; mere eftertrykkeligt.

væren, eksistens.

nødvendigvis.

dvs. indeslutter, indbefatter.

erklære.

eksistens, realitet.

eksistens, realitet.

adskillelse.

her i dobbelt betydning: En person, der dømmes strengt og siger sin samtid sandheden; en spåmand eller profet.

eksistens, realitet.

til stede.

helt, rigtigt.

sandhed; sikker viden.

adskillelsen.

lyde genne; fremtræder (helt og holdent) i.

helt sikkert, helt bestemt.

værens, eksistens'.

alene.

klart.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 8.338, og Grundtvig 1845, nr. 2.241.

åbenlyst.

ganske bestemt, helt sikkert.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

omfatter, rummer.

arbejde, gerning.

er der sikkert vidnesbyrd; ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.911, og Grundtvig 1845, nr. 2.630.

resultat.

virkelig, faktisk.

virkelig, i grunden.

hvornår.

arbejde, gerning.

nødvendigvis.

undtagen.

kan dreje (optativ).

undtagen.

bestræber sig på, stræber efter.

bestræber sig på, stræber efter.

virke, virksomhed.

form, skikkelse.

virke, virksomhed.

fremme.

fremme.

her: i teorien, på papiret.

meget, temmelig.

har (præsens pluralis).

sædvanligvis.

Årsagernes grundsætning siger, at alt må have en årsag og knyttes ofte til Gottfried Leibniz' tænkning.

Modsigelsens grundsætning kaldes også kontradiktionsprincippet og er en logisk regel, der siger, at man ikke på samme tid kan bekræfte og benægte det samme.

Årsagernes grundsætning siger, at alt må have en årsag og knyttes ofte til Gottfried Leibniz' tænkning.

nødvendigvis.

væren, eksistens.

Årsagernes grundsætning siger, at alt må have en årsag og knyttes ofte til Gottfried Leibniz' tænkning.

væren, eksistens.

væren, eksistensen.

væren, eksistens.

væren, eksistens.

således.

væren, eksistens.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

virkning.

nødvendigvis.

tildeler, giver.

piller (pluralis); søjler, støtter.

Modsigelsens grundsætning kaldes også kontradiktionsprincippet og er en logisk regel, der siger, at man ikke på samme tid kan bekræfte og benægte det samme. Årsagernes grundsætning siger, at alt må have en årsag og knyttes ofte til Gottfried Leibniz' tænkning; enhedens grundsætninger bestemmer Grundtvig som enheden af årsag og virkning (se Fibæk Jensen 1979, s. 54 f.).

enhedens grundsætning bestemmer Grundtvig som enheden af årsag og virkning (se Fibæk Jensen 1979, s. 54 f.).

undtagen.

dvs.

fremadskridende.

dvs.

virksningen.

fællesskab.

fællesskab.

åbenlyst.

illusion, blændværk.

rigtignok, ganske vist.

skabelsens, det skabtes.

skabelsen, det skabte.

væren, eksistensen.

angives; angives på symbolsk måde.

således.

afklarede, oplyste.

konkret; faktisk.

dvs.

trosspørgsmål.

dvs.

dvs. hedde.

modtog.

åbenbar, vis (imperativ singularis).

dvs. indesluttede, indbefattede.

frembringes, dannes.

dvs.

dvs.

i høj grad.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

virkning.

væren, eksistensen.

opfattelse gennem tanken, intellektuel erkendelse.

virkning.

udtrykker, forkynder.

dvs.

udstråler lys, bliver klarere.

adskillelse; forskel.

negligere, se bort fra.

overdøve.

skabelse.

åbenlyst.

Årsagernes grundsætning siger, at alt må have en årsag og knyttes ofte til Gottfried Leibniz' tænkning.

åbenlyst.

meddelt, nævnt.

skjult.

undtagen.

tænker os godt om.

bemærke, erfare.

mangler.

hovent, stolt.

mangler.

ikke.

erkende (for).

benævnelser.

rigtignok, ganske vist.

illusion, blændværk.

tænker vi os nu godt om.

tillige med.

først og fremmest.

dyret (i modsætning til mennesket).

billede, øjebliksbillede.

foran.

modtagelsen.

her: når.

formodentlig.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

rigtigt.

i sandhed.

aftvinger.

lærde, kendere.

dvs. haft.

undtagen, foruden.

dvs. udtrykte.

vovede man.

har (præsens pluralis).

dvs. haft.

her: erkendelse; indrømmelse.

den poetiske omskrivning, metaforen.

forringer; nedgør.

fremviser, kommer til syne.

bevirkede, frembragte.

usandsynligt, fornuftstridigt.

jf. ordsproget 'man kan ikke se folk længere end til tænderne', se Mau 1879, nr. 10.084, og Grundtvig 1845, nr. 2.252.

udvirke, fremkalde.

mest forståelige.

ikke kunne måle sig med; jf. talemåden 'han bærer ikke vand imod den anden', se Mau 1879, bind 2, s. 515 f.

sandsynligt.

historieskrivere, der søger at afdække begivenhedernes årsager og virkninger.

virkelig.

undtagen.

nødvendigvis.

godt og grundigt.

dvs. skabte.

ikke slår til.

så sandt.

dvs. haft.

lige så sikkert, sandt.

således.

ganske bestemt.

allerede.

gled.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

velsagtens.

samle sig inden for et afrundet område.

alt sammen, alt uden undtagelse.

jf. Mau 1879, nr. 1.946, og Grundtvig 1845, nr. 617.

kongestol, tronstol; hædersplads.

nødvendigvis.

skænket, givet (som gave).

menneskene.

danne en mening ud af ingenting.

synes.

menneske.

rigtignok, ganske vist.

dvs. lensmænd.

(for) en kort stund.

går ud på et.

lille smule.

evig.

her: tal (imperativ singularis).

adlyder.

åbenbart, åbenlyst.

her: tale.

evigt.

dvs.

evigt.

dvs.

fornægte.

rigtignok, ganske vist.

bemærke, fornemme.

kendt, berømt.

må være (optativ).

rigtignok.

kendt.

virkelig.

kendte.

kendte.

glæd (imperativ pluralis).

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. livets bog.

åbenlyst.

let, nemt.

kan være (optativ).

var (præteritum pluralis af være).

rigtignok, helt sikkert.

rigtignok.

rigtignok, helt bestemt.

således.

åbenlyst.

rigtignok, ganske vist.

beregninger udført af drenge; noget, der er nemt.

bestemt.

gå med til.

rørt ved det ømme punkt, jf. talemådem 'det er en øm byld at røre ved', se Mau 1879, bind 2, s. 204.

selv bestemme.

var (præteritum pluralis af være).

var (præteritum pluralis af være).

tilråber med kraftig stemme; tilråber truende.

her: tal (imperativ singularis).

befaler.

scepter.

rigtignok.

marmorstatue.

dvs. gotisk.

dvs. søstre.

anbringer.

rigtignok.

dvs. kunsten.

nok.

uforlignelig, enestående.

lovpriser.

rigtignok.

uforgængelige.

rigtig.

også.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

undtagen.

samles.

ansigt; udseende, ydre.

omtrent.

billede.

bestemt.

her: bolig, jf. 1 Kor 3,16.

åbenlyst.

dvs. syntes.

troens.

her: virkende kraft, tilskyndelse.

troen.

det ydre.

allerede.

rigtignok.

enhedens grundsætning bestemmer Grundtvig som enheden af årsag og virkning (se Fibæk Jensen 1979, s. 54 f.).

uomtvistelig; ubestridt.

undtagen.

sikkert, bestemt.

undtagen.

undtagen.

således (også).

trossag.

tro (imperativ singularis).

befaling.

adlyd (imperativ singularis).

evne, formåen.

tårer (spøgende).

dvs. lærte.

synes.

rigtig.

slutter overenskomst, træffer aftale.

urimeligt billigt køb, røverkøb.

formentlig.

dvs. hørte.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

modtages.

således.

således.

endnu.

dvs. kunster; håndværker, mester.

karakteristikum.

let, nemt.

bedrage.

det ydre, overfladen.

tilhænger af Huldrych Zwinglis lære.

afsværge.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.607, og Grundtvig 1845, nr. 681.

historien.

således.

udseende; illusion.

umoralsk; upassende handling; usædelig handling.

dvs. kunstlet.

hyklerisk.

(betragtet) fra.

renses ud, fjernes.

først og fremmest.

dvs. fager, smuk.

genkender.

henrevet, henført.

her: i konkrete forhold, afspejlet i det konkrete.

opflammes.

former.

oplyser; herliggør.

dvs. kunstværk.

dvs. hvor vidt, hvor langt.

sandsynligvis.

nødvendigvis.

nødvendigvis.

prangende.

beskylde for tyveri; udsælde for at være tyv.

modige, tapre.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

kræve.

berøvelsen, erobringen.

tydeligt (at se).

vrede.

sammenfatning, oversigt.

tilbyder, åbner (sig).

trænger sig på.

rigtigt.

her: fremstille.

tidligere.

dvs. syntes.

således.

menneskene.

kan være (optativ).

her: der med, med den.

præges, afbildedes.

bedrev, udførte.

anskue, tage skarpt i øjesyn.

eksistensen, realiteten.

håndgribelig.

også.

eksistens, realitet.

trossandhed.

tro.

erklære os selv for at være.

dvs.

dvs. indeslutter, indbefatter.

individualiteten. Sigter til Johann Gottlieb Fichtes filosofiske system, hvor det rene Jeg's skabende aktivitet er kundskabens grundlag.

individualitet. Sigter til Johann Gottlieb Fichtes filosofiske system, hvor det rene Jeg's skabende aktivitet er kundskabens grundlag.

dvs. indeslutter, indbefatter.

individualiteten. Sigter til Johann Gottlieb Fichtes filosofiske system, hvor det rene Jeg's skabende aktivitet er kundskabens grundlag.

dvs. indeslutter, indbefatter.

troen.

her: menneskets, det legemeliges.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

forstand, opfattelsesevne.

individualiteten. Sigter til Johann Gottlieb Fichtes filosofiske system, hvor det rene Jeg's skabende aktivitet er kundskabens grundlag.

troen.

trosforhold.

begribe; udtrykke.

alt sammen.

dvs. lensmand.

viser.

viser sig, fremtræder.

viser.

dvs.

skabelse; form, skikkelse.

viser.

dvs.

verdslig; erotisk.

evne til sansning.

ville (gerne) have set.

dvs. indholdet.

fællesskab.

således.

bestemme selv.

bestemt, helt sikkert.

tro.

jf. ordsproget 'gjort gerning står ikke til at ændre', se Mau 1879, nr. 2.927, og Grundtvig 1845, nr. 898.

må dømme (optativ).

enhver.

tro.

ekstraordinær.

underfuld, forunderlig.

sammenlignes.

døet bort.

dvs. indeslutte, indbefatte.

rigtignok.

åbenlyst.

bevirket, foranlediget.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

bevirket, foranlediget.

kun, lutter.

dvs. lærte.

ikke.

dvs. fordømte.

lige så sikkert, sandt.

fællesskab.

siger.

dvs.

tro.

endnu.

bevæger os fremad; fortsætter.

udrede.

dvs. kunst.

kundskab; videnskab.

erklæret sig for at være.

anser.

Anvendt litteratur

- Fibæk Jensen, Henrik (1979) "Grundtvigs erkendelsesteori. Om forholdet mellem tro og fornuft i tidsskriftet 'Danne-Virke' (1816-19)" i *Grundtvig-Studier 1979*, s. 29-65. København
- Grundtvig, N.F.S. (1845) *Danske Ordsprog og Mundheld, samlede og ordnede af Nik. Fred. Sev. Grundtvig*. København
- Kant, Immanuel (1781) *Critik der reinen Vernunft*. Riga
- Mau, Edvard (1879) *Dansk Ordsprogs-Skat*, bind 1-2. København